

RETROSPECTIVĂ ASUPRA COMUNICĂRII *Retrospective on Communication*

**Arina MODREA, Assistant Professor Ph.D.,
Alexandra SILVAȘ, Assistant Professor Ph.D.,
“Petru Maior” University of Tîrgu Mureș**

Abstract: This paper proposes a review of the communication in terms of the theoretical framework and methodology used in the administration of communication. Through the scientific content, manner of approaching the subject but also the vast literature, the paper calls for a better understanding of the communication phenomenon with the purpose of applying the new perspectives on the educational practice.

Keywords: communication, retrospective, educator, phenomena

Comunicarea a fost percepută ca element esențial al existenței umane încă din antichitate. În Evul Mediu, când dezvoltarea bisericii ia amploare, comunicarea are noi dimensiuni, deoarece această perioadă coincide și cu formarea primelor formațiuni statale. Acest lucru se observă deoarece, în fiecare stat, existau persoane care se ocupau de consemnarea faptelor, de scrierea documentelor și de elaborarea legilor. Se cristalizează sisteme comune de scheme specifice anumitor zone ale lumii.

Epoca modernă a reprezentat perioada de explozie a dezvoltării comunicării sub toate aspectele ei. Progresul tehnic și al științelor a favorizat apariția mijloacelor de comunicare, care au avut ca impact intensificarea comunicării între indivizi, grupuri și, mai ales, între diverse comunități.

1.1. Comunicarea informațională- cibernetică

Orice teorie a comunicării presupune evidențierea, inventarierea diferitelor domenii în care conceptele sale vor putea fi aplicate. Între acestea se află limbajul verbal, limbajul nonverbal, mass-media, cultura, telecomunicațiile, informatica etc. Evidențierea diversității și multitudinii domeniilor nu face decât să îmbogățească și mai mult conceptul de comunicare. Ele pun în lumină ceea ce este comun, nemodificabil tuturor, dar și specificitatea.

Telecomunicațiile, informatica și mass-media tind astăzi să genereze mijloace noi de comunicări. Aceste noi mijloace combină în diverse modalități trei instrumente: elementul de transmisie, ordinatorul și elementul de afișaj.

Aceste tehnici dau acces maselor la un număr considerabil de date, permițând cercetarea selectivă în funcție de nevoile concrete.

1.2. Comunicarea ca situație tehnică

În opinia tehniciștilor, un model al comunicării, elaborat în cadrul teoriei informației poate fi: Emițător (E) --codare (C)--canal (C)--decodare (D)—receptor(R), între emițător și receptor fiind o relație de feedback, doar după ce informația a parcurs tot traseul; iar comunicarea poate fi definită ca transmitere a unui mesaj dintr-un loc în altul, acest proces, cuprinzând următoarele elemente:

Conform acestei scheme, procesul comunicării se bazează pe stabilirea unei relații între un

emițător și un destinatar, adică receptorul.

Emitătorul, care dorește să ofere o informație, va trebui să o traducă într-un limbaj accesibil destinatarului și compatibil cu mijloacele de comunicare utilizate. Această traducere în limbaj adecvat poartă denumirea de codare.

Această teorie a comunicării, care a apărut în contextul ciberneticii a fost apreciată și de anumiți lingviști, printre care și Jakobson (Jakobson, R., 1963), însă în viziunea lor această teorie prezintă și câteva neajunsuri, printre care:

- teoria ignoră total faptul că în comunicare sunt implicați indivizi sau grupuri, care sunt supuși unor influențe și din partea factorilor de natură psihologică, a unor constrângeri sociale, precum și a anumitor sisteme de norme și valori;
- teoria privește comunicarea ca pe un proces linear, secvența de feedback nefiind posibilă doar după ce informația a parcurs întregul traseu de la emițător la receptor;

1.3. Comunicarea psihosocială

Prin excelență, omul este o ființă socială care nu poate trăi izolat și care interacționează cu restul lumii. El relaționează permanent cu semenii săi. În fapt, întâlnirea dintre două (sau mai multe) persoane reprezintă o situație în care se face schimb de semne, gesturi, sentimente, idei.

Termenul de comunicare provine din latinescul *comunis*, adică a-și face datoria în comun, a împărtăși, a spune împreună, a amesteca, a uni. A comunica înseamnă a face cunoscut, a da de știre, a informa, a înștiința, a spune sau (despre oameni, comunități sociale etc.) (DEX, 1979)

Constantin Noica (1970) considera sensul termenului *cuminecare* ca fiind mai apropiat procesului comunicării umane. Comunicarea e de date, de semnale sau chiar de semnificații și înțelesuri; cuminecare e de subînțelesuri. (Noica, C., 1970).

Comunicarea umană se efectuează în sisteme și limbaje complexe, care trec ușor de la limbaje verbale la cele neverbale, de la gest la simbolul lucrurilor sau al culorilor, de la sunete la tonuri, de la ritmuri la tăceri. Cu ajutorul acestor mijloace sunt puse în mișcare de semnificații. Recunoașterea acestora este primul pas spre utilizarea lor în contextul comunicării, ceva care devine elementul comun, care unește și care se poate transforma într-un limbaj al comunicării.

Comunicarea umană este esența legăturilor interumane, exprimată prin capacitatea de a descifra, permanent, sensul contactelor sociale realizate cu ajutorul simbolurilor și al semnificațiilor social-generalizate, în vederea obținerii stabilității ori a unor modificări de comportament individual sau la nivel de grup (Șoitu, L., 2000, pg. 57). Comunicarea umană este un act menit să realizeze o legătură pentru a influența menținerea sau, în funcție de interese, modificarea comportamentului celuilalt, confirmând că în comunicare există întotdeauna finalități care declanșează și mențin actul comunicării.

Privită ca proces în desfășurare, comunicarea constă în transmiterea și schimbul de informații (mesaje) între persoane, în circulația de impresii și de comenzi, în împărtășirea de stări afective, de decizii și judecăți de valoare, care au ca scop final obținerea de efecte la nivelul particular, interior al fiecărui individ. (Anghel, P., 2003).

Nu există grup social dacă nu există comunicare. Psihosociologii au subliniat că în cadrul muncii în echipă comunicarea are un important rol de reglare și de sincronizare a eforturilor individuale. Dar este nevoie de intercomunicare și între grupurile sociale. Este vorba de comunicarea dintre specialiști și dintre discipline, o intercomunicare la nivelul profesiilor, ceea ce înseamnă respect pentru tine, dar și pentru ceilalți, de a cunoaște și de a te face cunoscut, acceptarea premisei că dincolo de convingerile și cunoștințele proprii pot exista valori la fel de autentice, convingeri la fel de puternice și la alți indivizi, dar și la alte colectivități de pe alte meridiane ale globului terestru.

Din punct de vedere psihosociologic, comunicarea reprezintă un ansamblu de procese prin care se efectuează schimburi de informații și de semnificații între persoane care se află într-o situație socială dată. Orice comunicare este o interacțiune, ea prezentându-se ca un fenomen dinamic care implică o transformare, ea fiind subsumată unui proces de influență reciprocă între mai mulți atori sociali. În acest tip de comunicare nu se poate vorbi cu strictete de un emițător și un receptor, ci de doi locutori aflați în interacțiune, deci, doi interlocutori. (Sălăvăstru, C-tin.,1995)

Comunicarea nu poate fi concepută ca un simplu proces de transmitere, ea bazându-se pe interacțiune, constituind întotdeauna o tranzacție între locutori: emiterea și receptarea sunt simultane, emițătorul fiind în același timp receptor și receptorul fiind și emițător.

Comunicarea reprezintă un act social, deliberat sau involuntar, conștient sau nu. Watzlawick, (Watzlawick, p., 1972) care face parte din susținătorii „noii comunicări” este de părere că voit sau nu dacă este interacțiune atunci în mod sigur există și comunicare deoarece orice comportament are valoarea unui mesaj.

Comunicarea nu se bazează exclusiv pe exprimarea orală, ea fiind un sistem reglat endosemantic și ectosemantic cu multiple canale. Metacomunicarea, gesturile, mimica, poziția corporală, tonalitatea și chiar tăcerea sunt acte de comunicare care vehiculează o semnificație. Întotdeauna comunicarea are mai multe obiective, iar pentru eficientizarea ei trebuie detectat obiectivul real al comunicării, care de cele mai multe ori nu coincide cu cel care este declarat de către interlocutori.

Comunicarea educațională

În comunicarea educațională actul pedagogic este unul curativ. Elevului, fiind ajutat să vorbească, i se procură sursa satisfacerii, împlinirii unor nevoi de exprimare spontană, ori bine gândită și pregătită. Astfel, devine posibilă comunicarea eficientă și, pe această cale, manifestarea lui liberă, favorizată de forța lui de a comunica, de încrederea că poate da limpezime și frumusețe ideii, gândului, trăirii. (Șoitu, L., 1997)

Comunicarea educațională sau comunicarea pedagogică reprezintă un transfer complex, multifazial și prin mai multe canale ale informațiilor între indivizi sau grupuri ce-și asumă simultan sau succesiv rolurile de emițători și receptori, semnificând conținuturi dezirabile în procesul de învățământ. Comunicarea educațională presupune o interacțiune de tip feedback, privind atât informațiile explicite, cât și pe cele adiacente, transmise pe alte canale. Noțiunea de comunicare implică o anumită reciprocitate, fiind mai generală și mai completă decât informarea, care este doar o latură a comunicării.

Comunicarea educațională presupune o procesualitate circulară, care se înscrie într-o anumită temporalitate de care ține cont și care, la rândul ei o modelează.

Conform unor analize întreprinse de unii cercetători, comunicarea poate fi ierarhică și reciprocă.

Comunicarea ierarhică se caracterizează prin faptul că interlocutorii ocupă poziții diferite, unul fiind superior, emițând mai mult, altul inferior, recepționând cu precădere mesaje. Interlocutorul cu poziția superioară are cel mai des inițiativa mesajului, iar mesajul este codat, previzibil și de tip prescriptiv.

Comunicarea reciprocă, din contră, este cea care în care partenerii nu ocupă nici unul o poziție privilegiată, inițiativa mesajului aparținând fiecăruia în egală măsură, iar mesajul este mai puțin previzibil, mai informativ și procesul ca atare este mai deschis perfecționărilor (Sălăvăstru, C.,1995, apud Berger, 1988,).

Comunicarea educațională implică ambele strategii, predominanța uneia într-un anumit context fiind justificată de obiectivele vizate, conținutul transmis, metodele și mijloacele didactice desfășurate. În timp ce profesorul emite, locutorul-elev își construiește, pe baza elementelor informaționale remise, mesajul său, care în parte, va fi returnat explicit sau prin transparența mimicii, gesturilor profesorului. Acesta face două acțiuni în același timp, vorbește și își ascultă elevii în același timp. Comunicarea didactică are un aspect improbabil, deoarece strategia didactică în orice moment poate fi resemnificată.

Educația se realizează prin intervenții ale maturilor, preponderent prin comunicare, în mentalitatea și comportamentul personalității celor ce sunt educați.

În contextul analizei comunicării educaționale, deosebit de oportun este conceptul de intervenție educativă, introdus de Constantin Sălăvăstru (Sălăvăstru, C.,1995). Intervenția educativă vizează orice act uman prin intermediul căruia se realizează o anumită influență asupra unui individ, influență capabilă să determine o anumită reacție a acestuia, o anumită modificare a personalității sale. Intervenția educativă presupune producerea unei relații de comunicare prin intermediul limbajului natural, artificial sau al celui gestual, limbajul educațional constituind un mijloc de realizare a unei intervenții educative.

Sălăvăstru distinge trei tipuri fundamentale de intervenție educativă (Sălăvăstru, C-tin., 1995):

- Intervenții educative prin sine sau auto-intervenții – în care purtătorul intervenției se concretizează în procese, stări, trăiri intrinseci personalității receptorului, iar intervenția se declanșează ca urmare a impactului acestor stări; în cazul acestui tip de intervenții cel care realizează intervenția și cel asupra căruia se realizează intervenția sunt aceeași persoană.

- Intervenții educative prin altul – reprezintă cazul clasic al educației, în care receptorul suferă influența unei alte persoane sau realități personalizate.

- Intervenții educative prin „mentalități” comunitare – în care purtătorul intervenției se concretizează în valori ale grupurilor, iar relația receptorului cu astfel de valori declanșează o intervenție educativă.

Comunicarea pedagogică/ didactică/ educațională este o formă specifică a comunicării umane, fiind un proces de emisie – recepție a unor mesaje sub formă de cunoștințe, sentimente, emoții, deprinderi, abilități etc.. Ea se bazează pe relațiile interpersonale dintre educator și educați, sub aspectul vehiculării informațiilor despre acțiuni, situații, despre participare, influențare, adaptare etc..

Din perspectiva managementului clasei de elevi, comunicarea poate fi văzută ca o uniune a proceselor de cogniție cu cele afective, cu scopul de: a transmite mesajul ecto și endosemantic, a inspira încredere, a induce o emoție sau de a da la iveală un comportament printr-un proces alternant de interacțiune între scris, vizual, nonverbal, vocal, auditiv, simbolic și comportament.

Comunicarea pedagogică prezintă câteva trăsături generale:

- Se desfășoară între cel puțin doi parteneri de tipul: educator- elev, elev-educator, elev- elev;
- Mesajul este conceput, organizat și structurat logic de către educator, pe baza unor obiective;
- Are un efect de învățare, urmărind influențarea, modificarea și stabilitatea comportamentelor individuale sau de grup;
- Generează învățare, educație și dezvoltare, în același timp, prin implicarea activă a elevului în actul comunicării;
- Este complexă, integrând diferite tipuri de comunicare: verbală, paraverbală(empatică), nonverbală(gesturi sugestive, descriptive, expresive), scrisă, vizuală cu funcție informativă, de stimulare a gândirii independente, a spiritului de observație și a creativității.

Limbajul didactic este un limbaj intenționat(instrumental) –utilizează limbajul obișnuit, vocabularul, structurile gramaticale, modul de expunere, pentru că va recurge la noțiunile de transmis cu ajutorul acestuia- și, de aceea, explicit pe tot timpul utilizării. Comunicarea pedagogică instrumentală are obiectiv, vrea efect și se poate modifica în funcție de reacția interlocutorului, de feed- back- ul primit. Intenția se exprimă prin obiectivele stabilite și anunțate de la început, indiferent de forma de desfășurare a învățării. Explicațiile sunt însoțite de descrieri ajutătoare, mai ample: experiențe, materiale, instrumente sau rezultate calitative ori cantitative.

Comunicarea pedagogică se desfășoară pe bază de denumiri, recurgând la verbe care desemnează, invocă; echivalențe(nelipsind parantezele); caracterizare(comparații- directe/ implicite, științifice/ comune; analize și sinteze, inducții sau deducții.(C. Sălăvăstru, 1995)

Fiecare dintre aceste elemente se regăsește în activitatea didactică și are preponderență în grupul- clasă căruia i te adresezi. Această determinare inevitabilă transformă actul de transmitere a cunoștințelor într- o comunicare interpersonală/ intersubiectivă, deoarece comunică două persoane, una adresându-se celeilalte. Educatorul nu poate ignora elevul, așa cum nici acesta nu se va detașa niciodată complet de profesorul- vorbitor, coordonator al unei activități.

Comunicarea trebuie să ușureze învățarea rolurilor sociale și a contactelor umane, ceea ce înseamnă asimilarea regulilor de dialogare civilizată, de a asculta și vorbi, de a pune întrebări și a răspunde, de a emite și descifra mesajele verbale, paraverbale și nonverbale.

Relațiile de comunicare se pot instaura cu ușurință în condițiile în care, în clasă(grup), se creează o atmosferă plăcută, de respect și simpatie cu efect stimulativ. O comunicare pedagogică se va întemeia pe respect(respect reciproc), în măsura în care educatorul îl evidențiază. Interlocutorii- și în situația de învățare- au nevoie să- și îndeplinească dorința de cunoaștere, fără însă a renunța la propriile identități.

Comunicarea pedagogică este una direcționată(orientată), de ghidare, de dirijare în funcție de obiectivele stabilite. Aceasta se face prin ordinea de prezentare a cunoștințelor; prin

procedeele de evidențiere a cuvintelor cheie și a principiilor de interpretare- prin semnele și simbolurile folosite; prin instrucțiunile oferite; prin modul de formulare și ordonare a întrebărilor; prin organizarea introducerii în temă; prin rezumatele oferite; prin exemplele și schemele utilizate. Este, așadar, o comunicare bazată pe obiective și pe nevoile, posibilitățile și dorințele elevilor.

Centrarea pe obiective- ale elevului, ale educatorului și mediului de învățare-reprezintă învățarea învățării. Altfel spus, comunicarea pedagogică este una evaluativă și autoevaluativă, atât pentru profesor, cât și pentru elev. Centrată pe ideea, *a învăța să înveți*, acțiunea didactică urmărește:

- Capacitatea de a pune în relație informațiile anterioare cu cele noi;
- Evaluarea în raport cu noile achiziții;
- Mobilizarea unitară a cunoștințelor spre crearea nevoii de cercetare și a altora;
- Încorporarea reprezentărilor între cele oferite și viața socială, științifică și culturală.

Din punct de vedere al codului folosit, al mijlocului de comunicare și al funcțiilor acesteia, comunicarea pedagogică beneficiază de clasificări și sublinieri importante, reținând însă utilizarea integrală a comunicării orale și scrise, a cuvântului rostit și prezentat, fie numai sonor, numai scris sau în combinația audio- vizuală, beneficiindu-se de simultaneitate. Codurile utilizate în comunicarea pedagogică sunt însoțite de coduri de interpretare, prin intermediul cărora se pun în valoare funcțiile comunicării, dominantă fiind funcția formativă.

Fiind o comunicare interpersonală și de grup, comunicarea pedagogică este o interacțiune în care au loc acțiuni explicite/ directe ori implicite/ indirecte. Predominante sunt interacțiunile verbale. A vorbi nu înseamnă obligatoriu a schimba informații și, cu atât mai puțin, a modifica statutul- intern- al ascultătorului. Este necesar ca enunțul să fie înțeles, să fie identificat conținutul informației, dar și intenția locutorului, urmând ca acesta să- și definească atitudinea, comportamentul, propriile reacții față de ceea ce a spus.

Nu există comunicare fără un mesaj implicit, uneori altul decât cel exprimat. Este ceea ce va fi spus mereu prin comportamentul neverbal, în diversitatea formelor sale de prezentare.

În comunicarea pedagogică un rol important îl are și contextul în care aceasta se desfășoară, prin funcția selectivă, creativă, complementară, orientativă, de individualizare, transformativă. În absența cunoașterii contextului, pot apărea ușor în mintea elevilor diferențe de percepere, de înțelegere, de putere de pătrundere și abstractizare.

Educatorul- în comunicarea pedagogică- trebuie să asigure în permanență adaptarea la situația educativă, la situația de învățare. O primă cerință a creșterii eficienței activității instructiv- educative este aceea ca educatorul să cunoască foarte bine nivelul de cunoștințe și vocabularul elevilor cu care lucrează, pentru a- și adecva comunicarea la nivelul experienței de cunoaștere și lingvistice al acestora.

Comunicarea educațională, în literatura de specialitate , se bucură de o multitudine de definiții, care au fost analizate (Cucuș, C-tin, 2008):

- Actul comunicării este văzut ca o unitate a informației cu dimensiunea relațională, acesta din urmă fiind purtătoare de semnificații, contextualizând informația: (o informație verbală imperativă – citește!, vino!, scie!- în funcție de situație și de relația dintre actorii comunicării, poate fi: poruncă, provocare, îndemn, sugestie, ordin, etc.).

- Perspectiva telegrafică asupra comunicării este înlocuită de modelul interactiv, care analizează actul comunicativ ca o relație de schimb între parteneri care au fiecare, simultan, un dublu statut-emіțător și receptor; ca urmare, mai vechea atribuire a rolului de emіțător profesorului și a celui de receptor elevilor, este discutabilă;

- Analiza exclusivă a informațiilor codificate prin cuvânt și implicit, concentrarea pe mesajele verbale pierd tot mai mult teren în fața diversității codurilor utilizate (cuvânt, sunet, gest, imagine) și a acceptării multicanalității comunicării (vizual, auditiv, tactil, olfactiv) în ansamblul său, comportamentul interlocutorului are valoare comunicativă.

- Comunicarea ca formă te interacțiune, presupune câștigarea și activarea competenței comunicative, care este deopotrivă aptitudinală și dobândită. Absența acesteia sau prezența ei defectuoasă explică eșecul sau dificultățile pe care profesorii, unii dintre ei foarte bine pregătiți științific, le au în activitatea curentă. A fi profesor înseamnă nu numai a poseda cunoștințe de specialitate, dar și capacitatea de a le transpune și traduce didactic, adică posibilitatea de a ști ce, cât, cum, când, în ce fel, cu ce, cui, etc. Oferi aceste cunoștințe.

Comunicarea este un circuit care se autoedifică și autoreglează permanent, pe cînd informarea ține mai mult de reguli statornice. În cazul unui proces de comunicare, după părerea lui Ardoine (1988), interlocutorii creează și inventează nu numai conținuturi, dar și procese, reguli, procedee și modalități ale schimbului lor. Inteligența consumată în comunicare este mai ales de ordin strategic, pe cînd cea subordonată informării este mai curînd de ordin logic.

De ce comunicăm?

Procesul de comunicare este determinat de anumite motivații, care reprezintă mobilurile, motivele pentru care s-a adoptat un comportament sau altul. Gama motivațiilor conduitei umane poate fi descrisă într-o suită de noțiuni: trebuință, impuls sau propensiune, dorință, intenție, scop, aspirație, ideal (Radu, I., – coordonator, Druțu, I., Miclea, M., Podar, T., Preda, V., 1991).

Nevoia de comunicare este determinată de un spectru larg de motivații. Ea poate lua diferite forme:

a) nevoi fizice/biologice – aceste motivații au ca origine, pe lîngă întrebuițarea biologică, fundamentală, și pe aceea de sănătate corporală și a minții. Absența unei comunicări satisfăcătoare duce la pericole ce amenință viața însăși. Nevoia de identitate – facilitează însăși dorința și voința de supraviețuire și afirmare. Comunicarea este aceea care ne demonstrează că suntem ceea ce suntem. (Soitu, L., 1997);

c) nevoi sociale, de interrelaționare – în care intră:

- nevoia de includere/cuprindere, ca parte într-un anume sistem relațional; uneori alianțe informaționale (după exemplul elevilor și studenților care studiază împreună), sau relații formale (comunitate religioasă, colectiv de lucru, căsătorie etc.).

- dorința de autoritate, de a avea o anumită influență asupra altora;

- nevoia de afecțiune – adesea subscrisă nevoii de respect – prin care se demonstrează că fiecare dorește să conteze, să reprezinte ceva pentru celălalt

A. Maslow (2009) distinge cinci mari categorii ale nevoilor esențial umane. Dintre acestea, cele de securitate, respectul de sine și de desăvârșire a sinelui, sunt procese realizabile exclusiv în actul de comunicare cu lumea, înțeleasă în întregul ei – social, natural și spiritual.

Pentru ce comunicăm?

Permanent oamenii comunică între ei având anumite scopuri. De cele mai multe ori comunicarea se face fără a conștientiza importanța acțiunii și fără a o analiza. Scopul și mijloacele comunicării sunt exploatare nativ, sunt rezultatul unor experiențe și doar uneori necesită programări speciale.

Cei mai mulți analiști consideră că omul comunică pentru a informa, a convinge, a impresiona a provoca o reacție, a provoca o acțiune, a amuza, a ne face înțeleși, a ne exprima puncte de vedere, a obține o schimbare de comportament sau de atitudine, a fi acceptați.

Comunicarea are tocmai scopul de a ne pune în legătură unii cu alții, de a ne cunoaște și de a ne face cunoscuți. În caz contrar, apar sentimente de frustrare, care pot genera acțiuni sau comportamente deviate.

- a nu tăcea – uneori și tăcerea este un mijloc de comunicare.

- a ne refuza – vorbim pentru că nimeni nu ascultă. Vorbim ca să ne descărcăm. (Anghel. P. , 2003)

Cum comunicăm?

Orice comunicare presupune transmitere și recepționare de mesaje. Emițătorul reprezintă sursa mesajului. El este inițiatorul comunicării, elaborează mesajul, alege mijloacele de comunicare, mesajul, receptorul, formulează mesajul pentru a fi înțeles de către receptor.

Mesajul reprezintă forma fizică verbală, scrisă sau gesturi în care Emițătorul codifică informații. Are două dimensiuni: conținutul și relația și are ca obiective informarea, convingerea, impresionarea, amuzarea, obținerea unei reacții. Mesajul poate fi o idee, un ordin sau orice altceva care, supus procesului de codificare și decodificare, urmează să influențeze receptorul. Codificarea presupune „traducerea” mesajului de către Emițător în simboluri care pot fi înțelese de către Receptor. Decodificarea este acțiunea prin care

Receptorul traduce mesajul într-unul propriu și realizează apoi feed-back-ul (retroacțiunea, răspunsul).

Limbajul (simbolurile specifice folosite pentru codificare) poate îmbrăca diferite forme și din aceste forme rezultă anumite tipuri de comunicare: limbaj verbal (scris sau oral), limbaj nonverbal (al corpului, al spațiului, al timpului, al lucrurilor), limbaj paraverbal (tonalitatea, inflexiunile vocii, ritmul de vorbire, pauzele dintre cuvinte, modul de accentuare a cuvintelor, ticurile verbale). Limbajul paraverbal se bazează pe simboluri care pot fi interpretate diferit chiar de persoane care vorbesc aceeași limbă. Există și limbajul interior, suportul propriei noastre gândiri.

Canalele comunicării sunt căile pe care circulă mesajul (inclusiv instrumentele de comunicare) și feed-back-urile. Ele pot fi formale sau informale. Cele formale sunt definite prin structura organizațională și sunt destinate circulației informaționale necesară realizării sarcinilor specifice. Cele informale sunt destinate comunicării între indivizi și/sau grupuri în interiorul sau în afara sarcinilor de serviciu. Canalele informale sunt mai rapide și mai eficiente decât cele formale.

Mijloacele de comunicare pot fi discuția de la om la om, care îmbracă diferite forme: interviu, prezentare, utilizarea telefonului și a noilor mijloace tehnice.

Receptorul este primitorul de mesaj care trebuie să se pregătească pentru a primi mesajul. Ascultarea mesajului este cel puțin tot atât de importantă cât transmiterea lui.

Contextul (mediul) reprezintă totalitatea condițiilor exterioare comunicării. Poate influența efectele comunicării prin situațiile prezente, condiții de loc, de timp.

În toate elementele componente ale comunicării poate exista zgomot (bruij). Poate perturba comunicarea.

Toate aceste elemente alcătuiesc procesul comunicării. Obiectivele comunicării sunt vizate de către treptele de efectivitate ale comunicării. Acestea se referă la: receptarea comunicării, acceptarea intențiilor Emițătorului și schimbarea produsă la Receptor prin cunoaștere, atitudine, comportament.

Bibliografie

- Anghel, P.,(2003), Stiluri și metode de comunicare, Editura Aramis, București
- Ardoine, J., (1988), Logique de l'information, strategies de la communication, în POUR – La societate de communication, No 114, Paris
- Baylon, Ch., Mignot, Xavier, (2000), Comunicarea, Editura Universității “ Alexandru Ioan Cuza”, Iași
- Breban, V., (1979), Dicționarul explicativ al limbii române, EDP, București
- Cucos, C-tin., (coord.), (2008), Psihopedagogie pentru examenele de definitivat și gradele didactice, Editura Polirom, Iași
- Jakobson, R. (1963). Essais de linguistique générale. Paris: Edition de Minuit
- Noica C., 1970, Rostirea filozofică românească, Ed. Șt., București
- Radu Ioan (coord.), (2001), Introducere în psihologia contemporană, Editura Polirom, Iași
- Sălăvăstru, C., (1995), Logica și limbajul educațional, EdP, București
- Silvaș, A., Modrea, A., (2011), Comunicarea educațională de la teorie la practică, Ed. „Univ. Petru Maior”, Tg. Mureș
- Șoitu, L., (2000), Psihologie socială, Editura „Dimitrie Cantemir”, Târgu Mureș
- Șoitu, L, (1997), Pedagogia comunicării, EDP, București
- Watzlawick, P., Helmick-Beavin, J., Jackson, D., (1972), Une logique de la communication, Seuil, Paris

*An initial version of this article was published in Alexandra Silvaș, Modrea Alina (2011), *Comunicarea educațională de la teorie la practică*, Editura Universității ”Petru Maior”, Tg. Mureș